

1849 eller Grundloven af 1866 hjemler en parlamentarisk Regjeringsform. Efter min Mening er der faae Ord, der i den Grad misforstaaes og misbruges som dette Ord: Parlamentarisme, det være sig Parlamentarisme i Almindelighed eller Folkethingsparlamentarisme i Særdeleshed. Naar man spørger, om Grundloven af 1866 eller den af 1849 hjemler en parlamentarisk Regjering eller ikke, saa tror jeg, at man meget ofte ikke ret gjør sig Spørgsmaalets Betydning klar; naar man vilde spørge mig om min Mening, vilde jeg være haade Ja og Nei. Hvis man ikke vil lægge Andet ind i Ordet Parlamentarisme end det, at Parlamentet skal have en væsentlig Indflydelse paa den hele Styrelses Retning, ja ogsaa indirekte paa Sammensætningen af Regjeringen, saa nærer jeg for mit Vedkommende slet ingen Tvivl om, at man maa bevare Spørgsmaalet, om den danske Grundlov hjemler Parlamentarismen, bejaende. Men dersom man saa vilde sige: skal det da altsaa staa i Folkethingets Magt eller i Folkethingets Flertals Magt, eller i Landstingets Magt, eller jeg vil gaa saa vidt, at jeg vil sige i hele Rigsdagens Magt, at distere, hvem der skal være Hans Majestæts Raadgivere, saaledes at de skal have en juridisk Ret dertil, saa siger jeg: noget saa Plumpt har naturligvis aldrig ligget i Grundlovens Mening eller Tanke, hverken i den fra 1866 eller i den fra 1849. Det er Noget, som aabenbart vilde være ganske stridende mod Kongens Ret, mod hans Stilling i Følge Grundloven. Det er ham, der vælger og afskediger sine Ministre, og det er efter min Mening slet ikke en Talemaade, det er fuldt og ramme Alvor. Men overhovedet denne Forestilling, at politiske Rettigheder ligesom er Noget, man kunde søge Dom for eller faae erklæret ved Hjælp af Foged eller Politi, det er Noget saa urimeligt og viser kun, hvor lidt Sands og Syn man har for det rette Bæsen af enhver Forfatning, ogsaa vor. Paa den anden Side, vil man gaa til den Overlighed at sige: ja, saa er det altsaa saaledes at forstaa, at Kongen i Anvendelsen af det ham efter Grundloven tilkommende Prærogativ at udnævne og afskedige sine Ministre overhovedet slet ikke behøver at tage noget Hensyn til, hvad Rigsdagen — eller den ene eller den anden af Rigsdagens Afdelinger — ønsker eller mener; Kongen kan gjøre det aldeles frit og uden Hensyn, — saa siger jeg: dette er en lige saa stor Bilsfarelse som den anden. Som det er Kongens Ret at vælge og afskedige sine Ministre, saaledes er det naturligvis ogsaa Kongens konstitutionelle Pligt at gjøre det. Naar man kommer ind

paa disse høiere Særer, falde Begreberne om Ret og Pligt saa overmaade meget sammen; som det er Kongens Ret at vælge, saaledes er det naturligvis ogsaa hans Pligt i Udøvelsen af denne Ret at varetage, hvad der paahviler Kongen ikke blot i vor Forfatning, men naturligvis i Følge alle Forfatninger. Det er jo Kongens ophøjede Pligt og Ret ved Anvendelsen af dette Prærogativ at tage det Hensyn til, hvad Statens Vel kræber, som det netop er lagt i hans Haand at tage. Jeg har sagt ikke en, men flere Gange tidligere, at det ogsaa hører til disse uoverveiede Talemaader, at en konstitutionel Konge skal være en Skyggekonge, at han skal være en Skintonge, at han i Virkeligheden ingen Magt eller Indflydelse skal have; det er saa forkert, som Noget kan være. Det er netop i de Diebliske, hvor de forskjellige Statsfaktorer tørne sammen, det er i de mest bevægede kritiske Diebliske netop, at Kongemagten viser sig at have sin Betydning; det er Kongen, der træffer Valget, det er ham, der angiver Retningen, det er ham, der løser Striden, der ellers kunde synes at være bleven uløselig. Dette med Hensyn til Spørgsmaalet om Parlamentarisme i Almindelighed; men naar man nu gaar videre og spørger, hvorledes det forholder sig med Skatteenægtelsesretten, med Bevillingsmyndigheden, med Retten til at forkaste Finantsloven, — thi naar Alt kommer til Alt, har man jo tidligere ogsaa her levet i nogle uklare Forestillinger om, at det fornemlig var gennem Bevillingsretten, at Rigsdagen, Parlamentet, kom til at gjøre sine parlamentariske Rettigheder gjældende, kom til at udøve sin Indflydelse paa Regjeringens Sammensætning, vil jeg dertil sige, at jeg nærer heller ingen Tvivl om, hvorledes Sammenhængen i den Henseende er. Jeg var for ung til at kunne tage aktiv Del i de Bevægelser, der foregik umiddelbart før og efter Aaret 1848, men jeg var dog gammel nok og — som jeg tror — udviklet nok til at kunne forstå og følge med, og min Stilling som Sekretær ved den grundlovgivende Rigsforsamling gav mig særlig Anledning og Leilighed til at følge med, ligesom jeg havde haft tilsvarende Leilighed dertil, forinden den grundlovgivende Rigsforsamling traadte sammen, og det er selvfølgelig, at et ungt Menneske i den Stilling med levende Interesse fulgte med i Alt, hvad der passerede. Jeg er altsaa sikker paa, at jeg har opfattet rigtigt, naar jeg siger: Det var den Gang den almindelige Opfattelse og Forestilling, at Bevillingsretten var et særlig kraftigt parlamentarisk Middel, at det virkelig var Meningen, at Rigsdagen skal